

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Застрожнікової Катерини Сергіївни на тему «Кримінальне провадження в умовах особливого періоду», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», затвердженої Вченою радою ТОВ «Академія адвокатури України» (протокол № 3 від 23.01.2023 року), уточненої Вченою радою Державного податкового університету (протокол № 10 від 26.02.2026 року)

ВИТЯГ

з протоколу фахового семінару кафедр навчально-наукового інституту права Державного податкового університету № 29 від 18 серпня 2026 року

Присутні:

директор навчально-наукового інституту права, д.ю.н., професор, заслужений юрист України В.В. Топчій, заступник директора з навчально-методичної роботи, к.ю.н., доцент Н.А. Лугіна, заступник директора з навчально-організаційної роботи, к.ю.н., доцент Омельчук Л.В., *кафедра теорії та історії держави і права*: завідувач кафедри теорії та історії держави і права, к.ю.н., доцент Бак В.І., професор кафедри, д.ю.н., професор Н.А. Сердюк, доцент кафедри, к.ю.н., доцент Сіренко О.В.; *кафедра кримінального права та процесу*: завідувач кафедри кримінального права та процесу, д.ю.н., доцент Максименцев М.Г., професор кафедри кримінального права та процесу, д.ю.н., професор Колб О.Г., професор кафедри, к.ю.н., професор В.І. Антипов, професор кафедри, д.ю.н., професор В.В. Лисенко, професор кафедри, д.ю.н., професор А.М. Кислий, доцент кафедри, к.ю.н., доцент О.А. Павлюх, доцент кафедри, к.ю.н., професор І.В. Грицюк, доцент кафедри, к.ю.н. С.О. Софієв, доцент кафедри, к.ю.н. В.П. Любавіна, доцент кафедри, к.ю.н. Д.І. Лопашук, *кафедра цивільного права та процесу*: завідувач кафедри, к.ю.н., професор Н.В. Білянська, професор кафедри, д.ю.н., професор І.В. Чеховська, професор кафедри, д.ю.н., професор Н.Б. Новицька, доцент кафедри, к.ю.н., доцент Л.Д. Менів, доцент кафедри, к.ю.н., доцент Л.О. Самілик, доцент кафедри, к.ю.н., доцент Т.Й. Білоус, доцент кафедри, к.ю.н., доцент І.О. Котович, *кафедра міжнародного права та права Європейського Союзу*: завідувач кафедри, к.ю.н., професор О.В. Чернецька, доцент кафедри, к.ю.н., доцент Лісова К.С., доцент кафедри, к.ю.н., доцент Фокін Я.Ф., *кафедра фінансового та податкового права*: завідувач кафедри, к.ю.н., професор М.В. Глух, професор кафедри, д.ю.н., професор Т.О. Мацелик, професор кафедри, д.ю.н., професор Л.М. Касьяненко, доцент кафедри, к.ю.н., доцент А.В. Гарбінська-Руденко, доцент кафедри, к.ю.н., доцент О.П. Мельник, *кафедра правничої лінгвістики*: завідувач кафедри, д.ю.н., професор В.А. Миколаєць, професор кафедри, д.ю.н., доцент О.М. Бодунова (науковий керівник).

Порядок денний:

Обговорення дисертаційного дослідження аспіранта навчально-наукового інституту права Державного податкового університету Застрожнікової Катерини Сергіївни на тему «Кримінальне провадження в умовах особливого періоду»: поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», затвердженої Вченою радою ТОВ «Академія адвокатури України» (протокол № 3 від 23.01.2023 року), уточненої Вченою радою Державного податкового університету (протокол № 10 від 26.02.2026 року)

Слухали:

Доповідь здобувача К. С. Застрожнікової на тему «Кримінальне провадження в умовах особливого періоду».

Доповідачка обґрунтувала актуальність обраної теми дисертаційного дослідження, висвітлила стан її наукової розробки, визначила зв'язок роботи з науковими програмами, планами та темами, сформулювала мету і задачі, об'єкт і предмет, охарактеризувала використані методи дослідження, розкрила наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, навела відомості про емпіричну базу, апробацію результатів дисертації та кількість публікацій, а також окреслила структуру дисертаційної роботи. Говорячи про актуальність теми, слід відзначити, що збройна агресія Російської Федерації проти України, тимчасова окупація частини державної території та запровадження воєнного стану докорінно змінили умови функціонування системи кримінальної юстиції. Унаслідок активних бойових дій, руйнування інфраструктури та втрати державного контролю над окремими територіями значна кількість органів досудового розслідування, прокуратури і судів була позбавлена можливості здійснювати свої повноваження у звичайному процесуальному порядку. Системного характеру набули проблеми забезпечення безпеки учасників кримінального провадження, проведення процесуальних дій, збирання та збереження доказів, конвоювання підозрюваних і обвинувачених, доступу до судів, цифрових реєстрів та матеріалів кримінальних проваджень. Неконтрольоване переміщення осіб, мобілізаційні процеси, пошкодження засобів зв'язку та обмеження фізичного доступу до окремих територій додатково ускладнили дотримання процесуальних строків і реалізацію прав учасників провадження.

Зазначені обставини зумовили необхідність оперативної трансформації кримінального процесуального законодавства та запровадження особливого режиму досудового розслідування і судового розгляду в умовах воєнного стану. Його нормативну основу становлять насамперед положення статті 615 КПК України, які передбачають тимчасові відступи від загального порядку здійснення кримінального провадження за наявності об'єктивної неможливості застосування звичайних процесуальних механізмів. Такі положення стосуються особливого порядку початку досудового розслідування, зміни процесуальних строків, передання окремих повноважень слідчого судді керівнику органу прокуратури, застосування запобіжних заходів, дистанційної участі учасників провадження, проведення слідчих дій, електронного збереження матеріалів та зміни територіальної підсудності. Водночас практика застосування відповідних норм виявила суттєві проблеми, пов'язані з нечіткістю критеріїв об'єктивної

неможливості дотримання загального порядку, межами дискреційних повноважень прокурора, послабленням судового контролю та ризиками надмірного обмеження прав людини.

Особливої актуальності набуває необхідність установлення належного балансу між потребами державної безпеки, забезпеченням безперервності кримінального провадження та збереженням фундаментальних процесуальних гарантій. Сам факт запровадження воєнного стану не може автоматично виправдовувати будь-який відступ від загального порядку кримінального провадження. Застосування спеціальних процедур має ґрунтуватися на документально підтверджених обставинах, відповідати вимогам необхідності, тимчасовості та пропорційності, а також супроводжуватися ефективними механізмами прокурорського нагляду, судового контролю й оскарження процесуальних рішень. Особливий режим повинен забезпечувати адаптацію кримінального провадження до екстремальних умов, а не перетворюватися на позаправовий механізм, який створює можливості для свавілля або необґрунтованого звуження прав учасників провадження.

Незважаючи на вагомий внесок українських учених у дослідження кримінального провадження в умовах воєнного стану, відповідна проблематика продовжує потребувати комплексного теоретико-правового та прикладного опрацювання. Наукові праці здебільшого присвячені окремим питанням застосування статті 615 КПК України, проведення досудового розслідування, застосування запобіжних заходів, здійснення слідчих дій або організації судового розгляду. Водночас недостатньо системно дослідженими залишаються співвідношення понять «особливий період», «воєнний стан» та «особливий режим досудового розслідування і судового розгляду», підстави й умови застосування спеціальних процесуальних механізмів, територіальні межі їх дії, порядок припинення особливого режиму, а також система гарантій недопущення свавільного обмеження прав людини. Таким чином, вибір теми дисертаційного дослідження обумовлений поєднанням наукової потреби у формуванні цілісної концепції кримінального провадження в умовах особливого періоду та практичної необхідності вдосконалення кримінального процесуального законодавства з метою забезпечення ефективного правосуддя, державної безпеки й належного захисту прав і законних інтересів учасників кримінального провадження.

Вирішення поставлених завдань дисертаційного дослідження дозволило сформулювати ряд положень, що становлять наукову новизну дослідження:

По-перше, визначено співвідношення понять «кримінальне провадження в умовах воєнного стану» та «особливий режим досудового розслідування і судового розгляду», при цьому перше розглядається як родова категорія, що відображає фундаментальну нормативну ідею забезпечення здійснення провадження, навіть за надзвичайних умов, з дотриманням його засад та гарантій прав людини, а друге – виступає видовою категорією, яке конкретизує механізми адаптації процесуальних процедур до специфіки воєнного стану шляхом запровадження спеціальних спрощень і винятків.

По-друге, запропоновано авторське визначення поняття «особливий режим досудового розслідування та судового розгляду в умовах воєнного стану», яке

пропонується розуміти як закріплений у кримінальному процесуальному законодавстві України тимчасовий порядок здійснення кримінального провадження, що запроваджується в умовах дії відповідного правового режиму та передбачає нормативно визначені відступи від загальних процесуальних механізмів і гарантій задля забезпечення безперервності досудового розслідування та судового розгляду.

По-третє, обґрунтовано, що особливий режим досудового розслідування і судового розгляду становить систему чітко врегульованих нормативних винятків, які застосовуються виключно за наявності документально підтверджених об'єктивних обставин, при цьому кожне процесуальне відхилення має тимчасовий характер, чітко визначені часові межі застосування та супроводжуються правовими запобіжниками, які слугують гарантіями недопущення свавільного обмеження прав учасників кримінального провадження.

По-четверте, на основі аналізу положень ст. 615 КПК України обґрунтовано її системоутворюючу роль у формуванні особливого режиму досудового розслідування та судового розгляду, а також розроблено класифікацію норм цієї статті за функціональними критеріями, зокрема такими, що покликані: забезпечувати процесуальну безперервність та функціонування досудового розслідування в умовах воєнного стану; корегувати процесуальні строки й обмеження особистої свободи; змінювати механізм судового контролю та прокурорського нагляду за додержанням закону; регламентувати зміни доказової процедури; забезпечувати реалізацію процесуальних прав учасників кримінального провадження; визначати особливості цифрового забезпечення кримінального провадження; регулювати специфіку судового провадження та гарантувати його безперервність в умовах воєнного стану.

Емпіричну базу дослідження становлять результати анкетування 64 професійних суб'єктів кримінального провадження Київської, Полтавської та Вінницької областей (27 слідчих Національної поліції, 19 прокурорів, 18 слідчих суддів), матеріали 83 кримінальних проваджень, статистичні дані судової влади та Офісу Генерального прокурора України за 2022–2025 рр., власний досвід роботи суддею.

По завершенню доповіді аспіранту присутніми були поставлені такі **запитання:**

Максіменцев М.Г.: Шановна Катерино Сергіївно, як співвідносяться досліджувані Вами поняття «особливий період», «воєнний стан» та «особливий режим досудового розслідування і судового розгляду»?

Відповідь: Дякую за запитання. Проведене дослідження дало підстави встановити ієрархічний та функціональний взаємозв'язок між зазначеними правовими категоріями. Особливий період є найбільш широким за змістом поняттям, яке охоплює сукупність спеціальних правових режимів, запроваджуваних державою у відповідь на надзвичайні загрози. До них належать воєнний стан, надзвичайний стан, надзвичайна ситуація та інші спеціальні режими, передбачені законодавством.

Воєнний стан є ключовою, але не єдиною складовою особливого періоду. Його введення створює нормативну передумову для трансформації порядку функціонування органів державної влади, зокрема органів досудового

розслідування, прокуратури та суду.

Водночас особливий режим досудового розслідування і судового розгляду є похідною кримінальною процесуальною моделлю, яка застосовується в умовах воєнного стану за наявності об'єктивної неможливості здійснювати кримінальне провадження у звичайному порядку. Поняття «кримінальне провадження в умовах воєнного стану» має загальний характер і охоплює всю кримінальну процесуальну діяльність, тоді як особливий режим є його складовою та конкретизує спеціальні механізми адаптації процесуальної форми. Отже, відповідні категорії співвідносяться як загальне, особливе та похідне: особливий період формує загальний правовий контекст, воєнний стан є його спеціальним правовим режимом, а особливий режим досудового розслідування і судового розгляду виступає процесуальним засобом забезпечення функціонування кримінальної юстиції в таких умовах.

Любавіна В.П.: Шановна Катерино Сергіївно, чи достатньо самого факту введення воєнного стану для застосування положень статті 615 КПК України?

Відповідь: Дякую за запитання. На нашу думку, сам факт введення воєнного стану не є достатнім для автоматичного застосування всіх спеціальних процесуальних механізмів, передбачених статтею 615 КПК України. Воєнний стан становить правову підставу для потенційного застосування особливого режиму, однак у кожному конкретному кримінальному провадженні мають бути встановлені додаткові фактичні умови, які підтверджують об'єктивну неможливість дотримання загального процесуального порядку.

До процесуальних умов належать, зокрема, відсутність технічного доступу до Єдиного реєстру досудових розслідувань або Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи, об'єктивна неможливість виконання слідчим суддею своїх повноважень, неможливість своєчасного проведення окремих процесуальних дій, завершення досудового розслідування, доставлення затриманої особи до суду або дотримання визначених законом процесуальних строків.

Важливе значення мають і територіальні чинники. Застосування особливого режиму не повинно бути однаковим на всій території держави лише тому, що воєнний стан запроваджено на загальнодержавному рівні. Необхідно враховувати реальну безпекову ситуацію, доступність судів, органів досудового розслідування, засобів зв'язку та можливість здійснення процесуальних дій у конкретному регіоні.

Кожний відступ від загального порядку має бути належно мотивований і документально підтверджений у відповідному процесуальному рішенні. Він повинен відповідати вимогам необхідності, пропорційності й тимчасовості. Інакше застосування статті 615 КПК України може перетворитися з механізму правової адаптації на засіб необґрунтованого обмеження прав учасників кримінального провадження.

Лисенко В.В.: Яке значення на Вашу думку має зарубіжний досвід для вдосконалення кримінального провадження в умовах особливого періоду?

Відповідь: Дякую за запитання. Проведений порівняльно-правовий аналіз засвідчив, що в зарубіжних державах відсутня єдина модель нормативного регулювання кримінального провадження в умовах воєнного або надзвичайного стану. Для більшості країн характерна відсутність окремого системного

кримінального процесуального режиму, подібного до передбаченого розділом IX¹ КПК України.

У Франції застосовується більш формалізований підхід, який передбачає спеціальні процедури у справах, пов'язаних із воєнними діями, тероризмом та надзвичайними правовими режимами. У Казахстані окремі надзвичайні механізми інтегровані безпосередньо в загальні положення кримінального процесуального законодавства, зокрема щодо строків затримання, зупинення провадження та визначення місць утримання затриманих осіб. Законодавство Естонії та Литви передбачає спеціальні правила затримання, зміни територіальної підсудності й здійснення окремих процесуальних дій у законах про надзвичайний або воєнний стан. У Німеччині ключові гарантії та можливі тимчасові відступи закріплені переважно на конституційному рівні, без створення окремої паралельної моделі кримінального провадження.

Для України цінність зарубіжного досвіду полягає не в механічному копіюванні відповідних моделей, а у використанні їхніх окремих правових рішень. Насамперед ідеться про нормативну визначеність підстав обмеження прав, збереження судового контролю, установлення чітких строків дії надзвичайних процедур, регулярний перегляд їх необхідності та застосування дистанційних технологій. Водночас будь-які запозичення мають адаптуватися до українського кримінального процесуального законодавства, масштабу збройної агресії та реальних умов функціонування національної системи правосуддя.

Грицюк І.Б. Чому Ви розглядаєте особливий режим досудового розслідування і судового розгляду як самостійний процесуальний механізм, а не як різновид особливого порядку кримінального провадження?

Відповідь: Дякую за запитання. На мою думку, особливий режим досудового розслідування і судового розгляду слід розглядати як самостійний кримінальний процесуальний механізм, оскільки його правова природа істотно відрізняється від особливих порядків кримінального провадження, закріплених у розділі VI КПК України.

По-перше, традиційні особливі порядки застосовуються залежно від специфіки конкретного провадження, його суб'єкта або предмета. Наприклад, це провадження щодо неповнолітніх, окремої категорії осіб, юридичних осіб, провадження на підставі угод або у формі приватного обвинувачення. Вони мають постійний характер і застосовуються незалежно від політичної чи безпекової ситуації в державі. Особливий режим, навпаки, запроваджується не через специфіку певної особи, кримінального правопорушення або категорії справ, а внаслідок кардинальної зміни загального правового режиму функціонування держави. Його застосування зумовлюється воєнним станом та об'єктивною неможливістю реалізувати звичайну процесуальну форму.

По-друге, особливий режим потенційно поширюється на всі кримінальні провадження, у яких виникли передбачені законом процесуальні або територіальні перешкоди. Він змінює не окрему процедуру, а комплекс взаємопов'язаних механізмів: порядок початку досудового розслідування, процесуальні строки, судовий контроль, повноваження прокурора, правила затримання і тримання під вартою, проведення слідчих дій, використання відеофіксації, електронне

збереження матеріалів, дистанційну участь сторін та територіальну підсудність.

По-третє, цей режим має винятковий і тимчасовий характер. Його застосування допускається лише за наявності документально підтверджених об'єктивних обставин, а після скасування воєнного стану відбувається його юридична деактивація та повернення до загального порядку кримінального провадження.

По-четверте, особливий режим передбачає функціональне переформатування ролей владних суб'єктів. Зокрема, у виняткових випадках окремі повноваження слідчого судді тимчасово передаються керівнику органу прокуратури. Така зміна не властива звичайним особливим порядком і потребує посилення гарантій від зловживань, зокрема документального підтвердження неможливості здійснення судового контролю, обов'язкового інформування суду та прокурора вищого рівня, права на оскарження і подальшого судового перегляду прийнятих рішень.

Саме тому закріплення особливого режиму в окремому розділі IX¹ КПК України є юридично обґрунтованим. Він являє собою не різновид звичайної диференціації кримінальної процесуальної форми, а самостійну тимчасову модель кризового реагування, призначену забезпечити безперервність кримінальної юстиції без скасування фундаментальних засад кримінального провадження та базових гарантій прав людини.

Головуюча: Є ще запитання? Немає. Переходимо до обговорення дисертації. Слово надається **науковому керівнику, доктору юридичних наук, доценту О. М. Бодуновій**, яка зазначила, що підготовлена Застрожніковою Катериною Сергіївною дисертація на тему «Кримінальне провадження в умовах особливого періоду» є цілісним науковим дослідженням, що підтверджується результатами комплексного теоретико-правового та прикладного аналізу кримінального процесуального законодавства України, практики його застосування, міжнародних документів, законодавства зарубіжних держав і наукового доробку вітчизняних та іноземних учених.

Обрана тема дослідження є надзвичайно актуальною як у науковому, так і в практичному аспектах. Повномасштабна збройна агресія Російської Федерації проти України, тимчасова окупація частини державної території та запровадження воєнного стану істотно змінили умови функціонування системи кримінальної юстиції. Унаслідок активних бойових дій, руйнування інфраструктури та втрати державного контролю над окремими територіями значна кількість органів досудового розслідування, прокуратури і судів була позбавлена можливості здійснювати свої повноваження у звичайному процесуальному порядку.

Актуальність дослідження визначається також тим, що в умовах воєнного стану системного характеру набули проблеми забезпечення безпеки учасників кримінального провадження, проведення процесуальних дій, збирання та збереження доказів, дотримання процесуальних строків, доступу до судів і цифрових реєстрів. Такі обставини зумовили необхідність формування особливого режиму досудового розслідування та судового розгляду, нормативною основою якого є насамперед положення статті 615 КПК України.

Водночас застосування спеціальних процедур потребує чіткого визначення їхніх підстав, умов і меж, а також забезпечення балансу між інтересами державної безпеки, ефективністю кримінального переслідування та дотриманням фундаментальних прав людини. Сам факт запровадження воєнного стану не може автоматично виправдовувати відступ від загального порядку кримінального провадження, а застосування спеціальних механізмів має відповідати вимогам необхідності, пропорційності й тимчасовості.

Авторкою здійснено ґрунтовний аналіз положень Конституції України, Кримінального процесуального кодексу України, законів і підзаконних нормативно-правових актів, міжнародних документів, практики Європейського суду з прав людини, законодавства зарубіжних держав, статистичних матеріалів, судової та слідчої практики. Належний рівень інформаційної та емпіричної бази підтверджується використанням матеріалів 83 кримінальних проваджень, результатів анкетування 64 професійних суб'єктів кримінального провадження, статистичних даних за 2022–2025 роки, а також власного досвіду роботи здобувачки на посаді судді. Складений план дослідження дозволив охопити основні теоретичні та прикладні питання теми, чому сприяли правильне визначення мети, задач, об'єкта і предмета дослідження та застосування належного наукового інструментарію.

Отримані під час дослідження результати певною мірою заповнюють прогалини у висвітленні теоретичних і прикладних питань кримінального провадження в умовах воєнного стану. У дисертації сформульовано низку нових концептуальних положень, висновків і практичних рекомендацій. Авторкою визначено співвідношення понять «особливий період», «воєнний стан», «кримінальне провадження в умовах воєнного стану» та «особливий режим досудового розслідування і судового розгляду», запропоновано авторське визначення особливого режиму та обґрунтовано його самостійний, тимчасовий і винятковий характер.

Особливої уваги заслуговує дослідження положень статті 615 КПК України. Авторка не обмежилася загальним аналізом спеціальних процесуальних норм, а запропонувала їх класифікацію за функціональними критеріями, дослідила спеціальний порядок початку досудового розслідування за відсутності доступу до Єдиного реєстру досудових розслідувань, тимчасову передачу окремих повноважень слідчого судді керівнику органу прокуратури, зміну процесуальних строків, особливості судового контролю, електронне збереження матеріалів та дистанційну участь учасників провадження.

Змістовно досліджено особливості застосування заходів забезпечення кримінального провадження, проведення слідчих розшукових дій та здійснення судового розгляду під час воєнного стану. Авторкою проаналізовано проблеми застосування тримання під вартою, трансформації інституту застави, зміни та скасування запобіжних заходів, проведення огляду, обшуку й допиту в небезпечних умовах. Окремої позитивної оцінки заслуговують положення щодо недопустимості застосування «особливих» або «посилених» методів допиту, необхідності відеофіксації процесуальних дій та використання сучасних технологій для мінімізації загроз життю і здоров'ю їх учасників.

Практична спрямованість роботи підтверджується сформульованими пропозиціями щодо внесення змін і доповнень до статей 104, 176, 199, 202, 236, 335, 615 та 616 КПК України. Результати дослідження можуть бути використані в законотворчій діяльності, правозастосовній практиці органів досудового розслідування, прокуратури та судів, науково-дослідній роботі й освітньому процесі. Основні положення дисертації пройшли належну апробацію та відображені в одинадцяти наукових публікаціях.

Специфіка теми дослідження, сформульовані мета і задачі визначили структуру дисертації, послідовність та логіку викладення матеріалу. Робота складається зі вступу, трьох розділів, восьми підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Її зміст свідчить про повноту і завершеність проведеного комплексного дослідження.

Дисертацію оформлено відповідно до вимог, установлених для кваліфікаційних наукових праць на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право». У цілому робота оцінюється позитивно. Вона виконана здобувачкою самостійно, про що свідчать запропоновані авторські визначення, класифікації, висновки та зміни до кримінального процесуального законодавства. Під час підготовки дисертації Катерина Сергіївна продемонструвала належний рівень наукової підготовки, здатність критично аналізувати наукові позиції та матеріали правозастосовної практики, а також аргументовано відстоювати власну точку зору.

Вищевикладене свідчить, що дисертаційне дослідження Застрожнікової Катерини Сергіївни на тему «Кримінальне провадження в умовах особливого періоду» є самостійною, завершеною та оригінальною науковою працею теоретичного і прикладного характеру, характеризується актуальністю, науковою новизною та практичною значущістю. Дисертація відповідає встановленим вимогам до робіт на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» та може бути рекомендована до прилюдного захисту.

Головуюча: Переходимо до обговорення дисертації. Слово надається доповідачам:

Кандидату юридичних наук, доценту Омельчук Л.В., яка підкреслила, що виконане Застрожніковою Катериною Сергіївною дослідження на тему «Кримінальне провадження в умовах особливого періоду» присвячене актуальній проблемі, що має істотне значення як для науки кримінального процесу, так і для правозастосовної практики. Повномасштабна збройна агресія Російської Федерації, тимчасова окупація частини території України та тривала дія воєнного стану зумовили необхідність формування спеціальних процесуальних механізмів, здатних забезпечити безперервність досудового розслідування і судового розгляду за одночасного збереження гарантій прав людини.

Проведений аналіз опублікованих наукових праць К. С. Застрожнікової засвідчив, що основні положення та висновки дисертації відображено в одинадцяти наукових публікаціях, серед яких п'ять статей у вітчизняних фахових виданнях з юридичних наук, п'ять тез наукових доповідей та одна стаття в зарубіжному науковому правовому виданні. Кількість і зміст цих праць є достатніми для належної апробації та наукового обґрунтування сформульованих

авторкою положень, висновків і пропозицій.

Дисертаційне дослідження має комплексний характер і виконане на належному науково-методологічному рівні. Авторкою опрацьовано значний масив положень Конституції України, Кримінального процесуального кодексу України, міжнародних документів, практики Європейського суду з прав людини, законодавства зарубіжних держав, наукових праць, статистичних матеріалів, судової та слідчої практики. Достовірність результатів посилюється емпіричною базою, яку становлять матеріали 83 кримінальних проваджень, результати анкетування 64 слідчих, прокурорів і слідчих суддів, статистичні дані за 2022–2025 роки та власний досвід роботи здобувачки суддею.

Науково обґрунтованими видаються висновки щодо співвідношення понять «особливий період», «воєнний стан», «кримінальне провадження в умовах воєнного стану» та «особливий режим досудового розслідування і судового розгляду». Безумовною перевагою роботи є запропоноване авторське визначення особливого режиму як тимчасового порядку здійснення кримінального провадження, що передбачає нормативно визначені відступи від загальних процесуальних механізмів для забезпечення безперервності кримінальної юстиції. Заслуговує підтримки й класифікація положень статті 615 КПК України за функціональними критеріями.

Практична цінність роботи підтверджується сформульованими пропозиціями щодо вдосконалення статей 104, 176, 199, 202, 236, 335, 615 та 616 КПК України. Рекомендації авторки можуть бути використані в законотворчій діяльності, роботі органів досудового розслідування, прокуратури та судів, під час формування правозастосовної практики, а також у науковій та освітній діяльності.

Поряд із тим окремі положення дисертації можуть бути предметом наукової дискусії. По-перше, назва роботи охоплює кримінальне провадження в умовах особливого періоду, тоді як основний зміст дослідження зосереджений переважно на воєнному стані. У зв'язку із цим доцільно було б чіткіше визначити, які висновки мають універсальний характер і можуть застосовуватися до інших правових режимів особливого періоду, а які обумовлені виключно умовами воєнного стану.

По-друге, авторка обґрунтовує можливість тимчасового передання окремих повноважень слідчого судді керівнику органу прокуратури за наявності документально підтвердженої неможливості здійснення судового контролю. Водночас детальнішого опрацювання потребує механізм наступного судового перегляду таких рішень, зокрема строки передання матеріалів до суду, межі перевірки рішення прокурора та наслідки визнання його необґрунтованим або незаконним.

Наведені зауваження мають дискусійний і рекомендаційний характер, не впливають на достовірність отриманих результатів та не знижують загальної позитивної оцінки роботи. Основні положення дослідження пройшли належну апробацію, опубліковані у фахових виданнях та відображають особистий внесок здобувачки. Доповідач наголосила, що дисертація відповідає вимогам, установленим Порядком присудження ступеня доктора філософії, а її авторка заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Кандидату юридичних наук, професору Чернецькій О.В., яка відзначила,

що актуальність обраної Застрожніковою Катериною Сергіївною теми дисертаційного дослідження не викликає сумнівів. Незважаючи на наявність наукових праць, присвячених окремим питанням застосування статті 615 КПК України, комплексне дослідження правової природи особливого періоду, механізмів адаптації досудового розслідування і судового розгляду та забезпечення балансу між інтересами державної безпеки і правами людини залишається своєчасним і затребуваним.

Дослідження фахово структуроване та характеризується цілісною логічною побудовою. Розділи й підрозділи взаємопов'язані та послідовно розкривають теоретико-правові засади кримінального провадження в умовах особливого періоду, механізми адаптації досудового розслідування до воєнного стану й особливості судового розгляду. Мета і задачі, сформульовані у вступі, належним чином відображені у змісті та висновках роботи, а використаний комплекс загальнонаукових і спеціально-юридичних методів відповідає об'єкту та предмету дослідження.

Позитивної оцінки заслуговує висновок авторки про самостійний характер особливого режиму досудового розслідування і судового розгляду. На відміну від особливих порядків, передбачених розділом VI КПК України, цей режим не пов'язаний зі специфікою певної особи чи категорії справ, а запроваджується внаслідок зміни загального правового режиму функціонування держави, має тимчасовий і винятковий характер та застосовується лише за наявності об'єктивної неможливості дотримання загальної процесуальної форми.

Грунтовно досліджено спеціальний порядок початку досудового розслідування за відсутності доступу до Єдиного реєстру досудових розслідувань, зупинення розслідування через об'єктивні перешкоди, зміну підслідності, дистанційну участь захисника, електронне збереження та відновлення втрачених матеріалів. Важливим є послідовний висновок авторки про те, що воєнний стан не може бути універсальним виправданням процесуальної бездіяльності, а кожний відступ від загального порядку має бути належно мотивований і документально підтверджений.

Окремої позитивної оцінки заслуговує дослідження заходів забезпечення кримінального провадження та слідчих розшукових дій. Авторка критично проаналізувала безальтернативне застосування тримання під вартою, обґрунтувала необхідність індивідуальної оцінки ризиків і періодичного перегляду доцільності подальшого обмеження свободи. Практично значущими є положення щодо проведення огляду, обшуку і допиту в небезпечних умовах, використання відеофіксації, безпілотних літальних апаратів та заборони будь-яких «особливих» або «посилених» методів допиту.

Значну увагу приділено функціонуванню судового розгляду в умовах воєнного стану. Досліджено зміну територіальної підсудності, розподіл справ за відсутності доступу до Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи, проведення засідань у режимі відеоконференції, зупинення розгляду у зв'язку з мобілізацією обвинуваченого, спеціальне судове провадження та можливість запровадження спеціалізації суддів у справах про воєнні злочини. Сформульовані пропозиції логічно впливають із виявлених проблем

законодавства і практики його застосування.

Поряд із тим окремі положення дисертації можуть стати предметом наукової дискусії. По-перше, авторка обґрунтовує застосування особливого режиму лише за наявності конкретних процесуальних і територіальних обставин, однак потребує подальшої конкретизації механізм визначення територій, на яких загальна процедура є об'єктивно неможливою. Доцільно чіткіше встановити суб'єкта, джерела інформації та критерії, на підставі яких прийматиметься відповідне процесуальне рішення.

По-друге, у роботі підтримано широке використання відеоконференцій і власних технічних засобів учасників судового провадження. Водночас детальнішого врегулювання потребують питання ідентифікації особи, захисту каналу зв'язку, конфіденційності спілкування із захисником, повноти фіксації засідання та процесуальних наслідків тривалого переривання зв'язку, оскільки недотримання цих вимог може створювати ризики для права на захист і безпосередності судового розгляду.

Доповідачкою відзначено, що наведені зауваження не знижують наукової цінності роботи та мають рекомендаційний характер. Дисертація демонструє здатність авторки критично аналізувати наукові позиції, обґрунтовувати власні висновки та формулювати практичні пропозиції. Таким чином, дисертація Застрожнікової Катерини Сергіївни на тему «Кримінальне провадження в умовах особливого періоду» є цілісним, самостійним і завершеним дослідженням, відповідає встановленим вимогам і профілю спеціальності 081 «Право», а її авторка заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі права.

В обговоренні дисертаційного дослідження взяли участь:

Доктор юридичних наук, професор Колб О. Г. звернув увагу на методологічні засади дисертаційної роботи, підкресливши їх належну обґрунтованість та відповідність меті, об'єкту і предмету дослідження. Використання системно-структурного, формально-логічного, історико-правового, порівняльно-правового, формально-юридичного, соціологічного і статистичного методів дозволило авторці комплексно дослідити особливий режим кримінального провадження та сформулювати обґрунтовані пропозиції щодо його вдосконалення. Вчений відзначив, що в роботі порушено актуальні проблеми застосування статті 615 КПК України, забезпечення судового контролю, проведення слідчих дій, застосування запобіжних заходів та адаптації судового розгляду до умов воєнного стану. Запропоновані шляхи їх вирішення мають практичне значення, а дисертація відповідає встановленим вимогам і може бути рекомендована до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

Доктор юридичних наук, професор Чеховська І. В., яка зауважила, що здобувачка у своїй дисертації досягла поставленої мети та виконала визначені дослідницькі задачі. Зокрема, нею сформульовано низку положень, що мають важливе теоретичне та практичне значення для науки кримінального процесу і правозастосовної діяльності. Наукову цінність становлять авторське визначення особливого режиму досудового розслідування і судового розгляду, розмежування

понять «особливий період», «воєнний стан» та «кримінальне провадження в умовах воєнного стану», а також класифікація положень статті 615 КПК України за функціональними критеріями. У роботі вдало використано зарубіжну наукову літературу, міжнародні документи, практику Європейського суду з прав людини та законодавство іноземних держав. Матеріал викладено логічно, послідовно та відповідно до поставлених задач.

Отже, можна зробити висновок, що подане дисертаційне дослідження має завершений характер, а його зміст відзначається внутрішньою логічною побудовою. Дисертація Застрожнікової Катерини Сергіївни на тему «Кримінальне провадження в умовах особливого періоду» є самостійним, комплексним дослідженням, у якому обґрунтовано низку наукових положень і висновків, що характеризуються теоретичною новизною та мають значення для вдосконалення кримінального процесуального законодавства і практики його застосування. Робота може бути рекомендована для подання до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

Кандидат юридичних наук, доцент Павлюх О. А. наголосила, що результати дисертаційного дослідження становлять інтерес для науковців, суддів, прокурорів, слідчих, адвокатів та інших осіб, які досліджують проблеми здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану. Ознайомлення з положеннями та висновками роботи сприятиме подальшому розвитку наукових підходів до вдосконалення особливого режиму досудового розслідування і судового розгляду, забезпечення процесуальної безперервності та дотримання прав учасників кримінального провадження.

Було підкреслено, що дисертаційне дослідження виконано якісно та на належному науковому рівні, а отримані результати мають обґрунтований характер. Позитивною рисою роботи є здатність авторки аргументовано відстоювати власну позицію, критично оцінювати погляди інших учених та послідовно викладати матеріал. Структура дисертації є продуманою і цілісною, а її розділи послідовно розкривають теоретико-правові засади особливого періоду, механізми адаптації досудового розслідування та особливості судового розгляду під час воєнного стану. Загальні висновки переконливо демонструють ступінь вирішення наукової проблеми, визначеної у вступі.

Практичну спрямованість роботи підтверджують пропозиції щодо внесення змін і доповнень до статей 104, 176, 199, 202, 236, 335, 615 та 616 КПК України. Висновки здобувачки можуть бути використані у законотворчій діяльності, роботі органів досудового розслідування, прокуратури та судів, а також у науковій і освітній діяльності. Крім того, результати дисертації належним чином апробовано: вони відображені в одинадцяти наукових публікаціях, серед яких п'ять статей у вітчизняних фахових виданнях, п'ять тез наукових доповідей та одна стаття в зарубіжному науковому виданні. Дисертаційна робота виконана самостійно, має комплексний і завершений характер.

Загалом результати дисертаційного дослідження мають як теоретичне, так і практичне значення. У зв'язку із цим дисертація Застрожнікової Катерини Сергіївни на тему «Кримінальне провадження в умовах особливого періоду» може бути рекомендована до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді за

спеціальністю 081 «Право».

Доктор юридичних наук, професор Лисенко В.В. також акцентував увагу на актуальності теми дослідження, науковій новизні та практичній значущості отриманих результатів. Було відзначено, що здобувачка комплексно дослідила правову природу особливого періоду, механізми трансформації досудового розслідування і судового розгляду, а також проблеми забезпечення балансу між інтересами державної безпеки та правами людини. Підтримавши позиції попередніх доповідачів, А. М. Кислий запропонував винести на голосування питання щодо рекомендації дисертаційної роботи Застрожнікової Катерини Сергіївни на тему «Кримінальне провадження в умовах особливого періоду» до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

ВИСНОВОК

щодо дисертації Застрожнікової Катерини Сергіївни на тему «Кримінальне провадження в умовах особливого періоду»

Обґрунтування вибору теми дослідження. Сьогодні в Україні, у зв'язку із запровадженням особливого періоду, відбувається масштабна трансформація правової системи з метою забезпечення обороноздатності та національної безпеки. Одним з ключових правових режимів особливого періоду є режим воєнного стану, введення якого суттєво змінило умови функціонування системи кримінальної юстиції.

Унаслідок часткової чи повної втрати державного контролю над окремими територіями через їх окупацію або ведення активних бойових дій значна кількість органів досудового розслідування, прокуратури та судів втрачають можливість здійснювати свою діяльність у звичайному, нормативно визначеному порядку. Системними проблемами стають забезпечення безпеки учасників провадження під час проведення процесуальних дій, неконтрольоване переміщення осіб, у тому числі виїзд за кордон, мобілізаційні заходи, труднощі зі збиранням і збереженням доказів, неможливість конвоювання підозрюваних, блокування чи пошкодження цифрових реєстрів, обмеження фізичного доступу до судів та інші критичні обставини.

Зазначені виклики об'єктивно сформували нову правову реальність, що потребувала нормативних та інституційних змін у чинній моделі кримінального процесу. Постає необхідність нормативного закріплення тимчасових відступів від загальної процедури та створення гнучких, але водночас чітко врегульованих процесуальних механізмів, здатних забезпечити безперервність та легітимність кримінальної юстиції навіть у найбільш критичних умовах. Це зумовило появу законодавчо визначеного особливого режиму досудового розслідування та судового розгляду, спрямованого на підтримання функціональної дієздатності кримінального провадження в умовах правової, інституційної та територіальної нестабільності.

Особливий режим досудового розслідування та судового розгляду охоплює систему спеціальних процесуальних алгоритмів, які забезпечують збереження юрисдикційної безперервності в екстремальних умовах. Його сутність полягає в

нормативно визначених винятках із загальної моделі кримінального процесу, застосування яких можливе виключно за наявності документально підтверджених об'єктивних підстав. Важливою ознакою таких процесуальних відхилень є їх виключно тимчасовий характер, чітко окреслені межі застосування та наявність правових запобіжників, які покликані завадити свавільному обмеженню прав учасників кримінального провадження.

Функціонування особливого режиму досудового розслідування та судового розгляду в умовах воєнного стану ґрунтується насамперед на положеннях ст. 615 КПК України, яка визначає його особливості в умовах особливого періоду. Практика застосування положень цієї норми, з одного боку, засвідчила її потенціал для збереження дієздатності кримінальної юстиції, а з іншого – виявила низку суттєвих проблем, пов'язаних з нечіткістю визначення меж дискреційних повноважень прокурора, спрощеним порядком застосування запобіжних заходів, специфікою використання дистанційних форм участі в процесуальних діях тощо.

Зазначені вище факти зумовлюють необхідність проведення комплексного наукового аналізу правової природи особливого режиму досудового розслідування та судового розгляду в умовах воєнного стану, визначення його правових меж, обмежень та гарантій, покликаних забезпечити баланс між інтересами держави та правами особи.

Досліджувана проблематика перебуває в центрі наукової уваги й відображена в працях багатьох українських учених, серед яких: В. В. Абламська, А. Г. Андріяшевський, П. О. Балов, І. В. Гловюк, Д. Д. Гриньо, О. О. Гушин, А. В. Денисова, О. В. Драган, В. А. Завтур, О. О. Кисельов, В. О. Кулєбякін, О. В. Лазукова, Т. О. Лоскутов, О. С. Малюта, П. В. Овчаренко, Д. О. Пилипенко, Д. Б. Сергєєва, С. О. Софієв, О. В. Таран, Г. К. Тетерятник, О. І. Тищенко, В. В. Топчій, В. М. Трофименко, О. Ю. Хабло, Ю. В. Циганюк, О. В. Чорна, П. В. Шевчук, Ю. В. Шендрик, Ю. В. Шинкарьов, О. Г. Яновська та ін. Водночас аналіз чинного кримінального процесуального законодавства, судово-слідчої практики, статистичних матеріалів та наукових джерел дає підстави стверджувати, що актуальною залишається потреба в подальшому нормативному вдосконаленні механізмів особливого режиму досудового розслідування та судового розгляду, оптимізації процесуальних інструментів та виробленні науково обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення відповідних положень КПК України й практики їх застосування в умовах воєнного стану.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження органічно узгоджується з ключовими державними стратегічними документами, які визначають пріоритети розвитку сектору безпеки та оборони України, системи правосуддя та захисту прав людини. Зокрема, воно відповідає завданням, передбаченим Комплексним стратегічним планом реформування органів правопорядку як складової сектору безпеки і оборони України на 2023–2027 роки, затвердженим Указом Президента України від 11 травня 2023 р. № 273/2023. Дослідження узгоджується з положеннями Національної стратегії у сфері прав людини на 2021–2023 роки, затвердженої Указом Президента України від 24 березня 2021 р. № 119/2021, Стратегії розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021–2023 роки, затвердженої Указом Президента

України від 11 червня 2021 р. № 231/2021.

Тему дисертації затверджено на засіданні Вченої ради ТОВ «Академія адвокатури України», протокол № 3 від 23.01.2023, уточнена на засіданні Вченої ради Державного податкового університету, протокол № 10 від 26.02.2026 р.

Мета і задачі дослідження. *Метою* дослідження є комплексний теоретико-правовий та прикладний аналіз здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану, розкриття його сутності та правової природи, визначення специфіки особливого режиму досудового розслідування і судового розгляду, розробка на цій основі рекомендацій з удосконалення кримінального процесуального законодавства України.

Для досягнення цієї мети автор визначив такі основні *задачі*:

- дослідити роль, значення та сутність особливого періоду в державі, з'ясувати його ієрархічну та функціональну взаємозалежність з воєнним станом та особливим режимом досудового розслідування і судового розгляду;
- розкрити правову природу особливого режиму досудового розслідування і судового розгляду в умовах воєнного стану, визначити підстави та умови його застосування, а також співвідношення з іншими особливими процедурами, передбаченими кримінальним процесуальним законодавством України;
- на підставі порівняльно-правового аналізу кримінального процесуального законодавства України та зарубіжних країн виокремити специфіку обмеження конституційних прав і свобод у кримінальному провадженні під час дії воєнного стану;
- дослідити особливості організації та здійснення досудового розслідування в умовах воєнного стану, розкрити його функціональне значення та трансформацію, здійснити класифікацію норм, що регулюють особливий режим досудового розслідування;
- з'ясувати специфіку застосування, зміни та скасування заходів забезпечення кримінального провадження, зокрема запобіжних заходів, у період дії воєнного стану;
- розкрити особливості проведення слідчих (розшукових) дій під час дії воєнного стану;
- дослідити специфіку здійснення судового розгляду в умовах воєнного стану та його функціональну трансформацію;
- здійснити комплексний аналіз процесуальних механізмів функціонування особливого режиму судового розгляду в умовах воєнного стану;
- сформулювати науково обґрунтовані пропозиції щодо вдосконалення кримінального процесуального законодавства України та практики його застосування в умовах особливого періоду.

Об'єкт дослідження – суспільні відносини, що виникають у сфері кримінального провадження в умовах воєнного стану як правового режиму особливого періоду.

Предмет дослідження – здійснення кримінального провадження в умовах особливого періоду.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети в роботі використано сукупність загальнонаукових і спеціально-юридичних методів, що дозволили найбільш повно врахувати специфіку об'єкта і предмета дослідження.

Загальнонаукові методи, зокрема аналіз, синтез, дедукція та аналогія, застосовувалися для з'ясування сутності понять «особливий період», «воєнний стан», «особливий режим досудового розслідування та судового розгляду» та їх співвідношення (підрозділи 1.1, 1.2, 3.2). Системно-структурний і формально-логічний методи використано для дослідження структури ст. 615 КПК України та визначення місця особливого режиму в системі кримінального процесу (підрозділи 1.2, 2.1–2.3, 3.1). Із спеціально-правових методів застосовано історико-правовий, а саме для розкриття генези регулювання кримінального провадження в умовах надзвичайних правових режимів (підрозділ 1.1); порівняльно-правовий – для аналізу міжнародних стандартів і зарубіжного досвіду (підрозділ 1.3); формально-юридичний – для дослідження положень Конституції України, КПК та практики ЄСПЛ (підрозділи 1.2, 2.1–2.3, 3.1–3.2); соціологічний і статистичний методи – для узагальнення практики та вивчення позицій слідчих, прокурорів і суддів щодо реалізації ст. 615 КПК України (розділи 2–3); логіко-нормативний і метод моделювання – для формулювання пропозицій з удосконалення кримінального процесуального законодавства (підрозділи (2.3, 3.2).

Нормативно-правову та інформаційну основу дисертації склали Конституція України, КПК України, закони й підзаконні нормативно-правові акти України, рішення Європейського суду з прав людини, законодавство зарубіжних країн.

Теоретичною базою дисертаційної роботи стали наукові праці в галузі теорії права, кримінального процесу, кримінального та міжнародного права.

Емпіричну базу дослідження становлять результати анкетування 64 професійних суб'єктів кримінального провадження Київської, Полтавської та Вінницької областей (27 слідчих Національної поліції, 19 прокурорів, 18 слідчих суддів), матеріали 83 кримінальних проваджень, статистичні дані судової влади та Офісу Генерального прокурора України за 2022–2025 рр., власний досвід роботи суддею.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що в дисертації з урахуванням новітніх досягнень науки кримінального процесу, а також правозастосування положень КПК України комплексно проаналізовано проблеми нормативно-правового та прикладного характеру, пов'язані з кримінальним провадженням в умовах воєнного стану як складової особливого періоду. Даний аналіз дозволив обґрунтувати низку нових концептуальних положень і висновків, а також розробити практичні рекомендації та пропозиції з досліджуваних питань. У процесі наукового дослідження отримано наступні наукові результати:

вперше:

– на основі комплексного підходу визначено співвідношення понять «кримінальне провадження в умовах воєнного стану» та «особливий режим досудового розслідування і судового розгляду», при цьому перше розглядається як родова категорія, що відображає фундаментальну нормативну ідею забезпечення здійснення провадження, навіть за надзвичайних умов, з дотриманням його засад та гарантій прав людини, а друге – виступає видовою категорією, яке конкретизує механізми адаптації процесуальних процедур до специфіки воєнного стану шляхом запровадження спеціальних спрощень і винятків;

– запропоновано авторське визначення поняття «особливий режим досудового розслідування та судового розгляду в умовах воєнного стану», яке пропонується розуміти як закріплений у кримінальному процесуальному законодавстві України

тимчасовий порядок здійснення кримінального провадження, що запроваджується в умовах дії відповідного правового режиму та передбачає нормативно визначені відступи від загальних процесуальних механізмів і гарантій задля забезпечення безперервності досудового розслідування та судового розгляду;

– науково обґрунтовано, що особливий режим досудового розслідування і судового розгляду становить систему чітко врегульованих нормативних винятків, які застосовуються виключно за наявності документально підтверджених об'єктивних обставин, при цьому кожне процесуальне відхилення має тимчасовий характер, чітко визначені часові межі застосування та супроводжуються правовими запобіжниками, які слугують гарантіями недопущення свавільного обмеження прав учасників кримінального провадження;

– на основі аналізу положень ст. 615 КПК України обґрунтовано її системоутворюючу роль у формуванні особливого режиму досудового розслідування та судового розгляду, а також розроблено класифікацію норм цієї статті за функціональними критеріями, зокрема такими, що покликані: забезпечувати процесуальну безперервність та функціонування досудового розслідування в умовах воєнного стану; корегувати процесуальні строки й обмеження особистої свободи; змінювати механізм судового контролю та прокурорського нагляду за додержанням закону; регламентувати зміни доказової процедури; забезпечувати реалізацію процесуальних прав учасників кримінального провадження; визначати особливості цифрового забезпечення кримінального провадження; регулювати специфіку судового провадження та гарантувати його безперервність в умовах воєнного стану;

удосконалено:

– доктринальне розуміння таких правових дефініцій, як «особливий період», «обмеження прав і свобод людини і громадянина в умовах воєнного стану»;

– наукові підходи щодо ієрархічної та функціонально зумовленої взаємозалежності між категоріями «особливий період», «воєнний стан» та «особливий режим досудового розслідування і судового розгляду», що дозволяє розглядати особливий період як базову, системоутворюючу та значно ширшу за своїм змістом правову категорію, що охоплює сукупність правових режимів, серед яких воєнний стан виступає її ключовою та специфічною складовою, у свою чергу, особливий режим досудового розслідування і судового розгляду постає похідною моделлю, функціональна природа якого зумовлена саме дією вищезазначених надзвичайних режимів;

– теоретичні напрацювання щодо підстав упровадження особливого режиму досудового розслідування та судового розгляду, а також умов, які вказують на конкретні обставини для легітимного застосування норм особливого режиму, та виокремлено їх процесуальні та територіальні чинники;

– наукові положення щодо визначення допустимості та правомірності обмеження конституційних прав і свобод під час кримінального провадження в умовах воєнного стану, а також окреслено ключові напрями таких обмежень – загальносоціальний і процесуальний;

дістали подальшого розвитку:

– наукові підходи щодо визначення ознак особливого періоду, серед яких

ключовими виступають: винятковість (запроваджується лише за наявності значних загроз національній безпеці, конституційному ладу або життєдіяльності держави); тимчасовість (установлюється на визначений строк або до моменту усунення загроз, що зумовили його введення); обмеження прав і свобод громадян (допускається лише в межах та за умов визначених у законодавстві); особливий порядок функціонування органів державної влади (змінюється порядок діяльності органів досудового розслідування, прокуратури та суду з метою забезпечення безперервності кримінальної юстиції); застосування додаткових заходів примусу (упроваджуються спеціальні інструменти, спрямовані на гарантування громадської безпеки та підтримання правопорядку); можливість ужиття спеціальних заходів (передбачено використання нормативно закріплених процедур і механізмів, адаптованих до екстремальних умов особливого періоду);

- теоретичні положення, що стосуються співвідношення особливого режиму досудового розслідування і судового розгляду з іншими формами особливих порядків, передбачених кримінальним процесуальним законодавством України;

- теоретичні положення щодо функціонального призначення особливого режиму досудового розслідування та основних напрямів його реалізації, серед яких виокремлено: регулятивний (забезпечення збереження та дотримання кримінальної процесуальної форми в умовах системної нестабільності); гарантійний (навіть за умов запровадження тимчасових відступів щодо окремих процесуальних інститутів держава зобов'язана зберігати пріоритет захисту прав і свобод людини та не допускати свавільних обмежень); інституційно-стабілізаційний (своєчасне й ефективне проведення досудового розслідування в умовах воєнного стану виступає чинником стабілізації суспільних відносин, протидії злочинності, підтримання публічного порядку та довіри до державних інституцій);

- алгоритм проведення обшуку та процесуальної поведінки його учасників у разі оголошення сигналу повітряної тривоги, що передбачає узгодження вимог кримінального процесуального закону з правилами безпеки та забезпечення безперервності фіксації доказової інформації;

- наукові положення щодо: зміни територіальної підсудності у воєнний період, виокремлення ключових факторів, які мають ураховуватися під час вирішення цього питання; проведення судових засідань у кримінальному провадженні в режимі відеоконференції поза межами приміщення суду з використанням власних технічних засобів учасників процесу та визначення процесуальних запобіжників його застосування; умовно-імперативного підходу при вирішенні питання зупинення судового розгляду в разі призову обвинуваченого на військову службу за мобілізацією та виокремлення взаємопов'язаних чинників, що мають ураховуватися при вирішенні цього питання, а також визначення правового механізму контролю за зміною обставин, які стали підставою для зупинення судового провадження; запровадження інституту спеціалізації суддів під час розгляду кримінальних проваджень, пов'язаних з воєнними злочинами;

- пропозиції щодо системи змін і доповнень до чинного КПК України, спрямованих на деталізацію положень, які регламентують здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану. Зокрема, запропоновано внести зміни та

доповнення до ст. 104, 176, 199, 202, 236, 335, 615, 616 КПК України.

Практичне значення одержаних результатів. Викладені в дисертації висновки і пропозиції можуть бути використані в:

– *правозастосовчій діяльності* органів досудового розслідування, прокуратури та судів – під час процесу формування слідчої та судової практики в кримінальному провадженні;

– *законотворчій діяльності* – при внесенні змін і доповнень до КПК України, а також при розробленні спеціальних норм, спрямованих на регламентацію процесуальних гарантій у період дії воєнного стану;

– *науково-дослідній діяльності* – при формуванні наукових розробок у сфері кримінального провадження в умовах воєнного стану (акт впровадження Державного податкового університету від 30 березня 2026 року);

– *освітньому процесі* – для підготовки лекцій, навчальних програм, тестових завдань, відповідних розділів підручників, навчальних посібників і методичних рекомендацій, а також під час проведення різних видів занять з таких дисциплін, як: «Кримінальне процесуальне право України», «Судові та правоохоронні органи» (акт впровадження Державного податкового університету від 15 квітня 2026 року).

Апробація результатів дисертаційного дослідження. Основні положення, висновки, пропозиції дисертаційної роботи доповідалися автором і обговорювалися на всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях: «Права людини та публічне врядування» (Чернівці, 30 травня 2025 року); «Пріоритетні напрями розвитку юридичної науки та практики» (Хмельницький, 19–20 вересня 2025 року); «Теоретичні та практичні проблеми реалізації норм права» (Кременчук, 5 грудня 2025 року); «Правова система, держава та суспільство в умовах сучасного законодавства» (Рівне, 5–6 грудня 2025 року); «Реформування правоохоронних органів в Україні: актуальні питання та перспективи» (Львів–Торунь, 5 лютого 2026 року).

Публікації. Результати дослідження, сформульовані в дисертації, відображено в 11 наукових публікаціях, серед яких 5 наукових статей – у вітчизняних виданнях, включених МОН України до переліку фахових видань з юридичних наук, 5 тез – у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій, а також 1 наукова стаття – у зарубіжному науковому правовому виданні, яка додатково відображає результати дослідження.

Структура та обсяг дисертації. Структура дисертації визначається її метою, предметом і задачами дослідження. Дисертація складається з вступу, трьох розділів, які містять вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг роботи становить 254 сторінок, з яких основний текст – 204 сторінки, список використаних джерел – 32 сторінки (298 найменувань) та 4 додатки на 18 сторінках.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Застрожнікова К. С. Особливий режим кримінального провадження в умовах воєнного стану: теоретико-практичний вимір. *Право і суспільство*. 2025. № 3. Т. 2. С. 186–194. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2025/3_2025/part_2/28.pdf.

2. Застрожнікова К. С. Кримінальне провадження в умовах особливих правових режимів: зарубіжні моделі та напрями правового впливу. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: «Юридичні науки»*. 2025. № 3. Том 36 (75). С. 117–124. URL: https://juris.vernadskyjournals.in.ua/journals/2025/3_2025/21.pdf.

3. Застрожнікова К. С. Дерогація прав людини в умовах воєнного стану: міжнародні стандарти і виклики для кримінального процесу. *Juris Europensis Scientia*. 2025. № 3. С. 161–167. URL: http://jes.nuoua.od.ua/archive/3_2025/34.pdf.

4. Застрожнікова К. С. Адаптація судового розгляду до умов воєнного стану: кримінальні процесуальні виклики та нормативні рішення. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція»*. 2026. № 79. С. 133–138. URL: <https://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc79/27.pdf>.

5. Застрожнікова К. С. Особливий режим судового розгляду в кримінальному провадженні в умовах воєнного стану: проблеми правового регулювання та правозастосування. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2026. № 1. С. 135–143. URL: https://apnl.dnu.in.ua/1_2026/22.pdf.

які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Застрожнікова К. С. Трансформація кримінального провадження в особливий період: нормативні інструменти та правові запобіжники. *Права людини та публічне врядування* : Матеріали VIII Міжнар. правн. форуму (м. Чернівці, 30 трав. 2025 р.). Львів–Торунь: Liha-Pres, 2025. С. 379–382.

2. Застрожнікова К. С. Особливий порядок початку досудового розслідування під час воєнного стану. *Пріоритетні напрями розвитку юридичної науки та практики* : Матеріали наук.-практ. конф. (м. Хмельницький, 19–20 верес. 2025 р.). Одеса: Видавництво «Молодий вчений», 2025. С. 175–179.

3. Застрожнікова К. С. Зупинення досудового розслідування в умовах воєнного стану: проблеми правозастосування та шляхи вдосконалення. *Теоретичні та практичні проблеми реалізації норм права* : Матеріали XI Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Кременчук, 5 груд. 2025 р.). Львів – Торунь : Liha-Pres, 2025. С. 134–137.

4. Застрожнікова К. С. Відеофіксація допиту як умова допустимості доказів під час війни. *Правова система, держава та суспільство в умовах сучасного законодавства* : Матеріали наук.-практ. конф. (м. Рівне, 5–6 груд. 2025 р.). Одеса: Видавництво «Молодий вчений», 2025. С. 166–169.

5. Застрожнікова К. С. Забезпечення ефективного та справедливого судового розгляду воєнних злочинів в Україні: роль спеціалізації суддів. *Реформування правоохоронних органів в Україні: актуальні питання та перспективи* : Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Львів–Торунь, 5 лют. 2026 р.). Львів – Торунь : Liha-Pres, 2026. С. 73–76.

які додатково відображають результати дисертації:

1. Застрожнікова К. С. Правові режими особливого періоду та їх вплив на кримінальне провадження в умовах надзвичайних загроз. *KELM (Knowledge, Education, Law, Management)*. 2025. № 2 (70), С. 101–108. URL: <https://kelmczasopisma.com/viewpdf/13263>.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація написана з правильним вживанням юридичної та спеціальної термінології. Стель викладення в дисертації матеріалів досліджень, наукових положень, висновків і рекомендацій забезпечують легкість і доступність їх сприйняття.

У результаті попередньої експертизи дисертації Застрожнікової Катерини Сергіївни і повноти публікації основних результатів дослідження

УХВАЛЕНО:

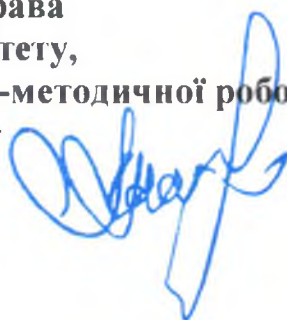
1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Застрожнікової Катерини Сергіївни на тему «Кримінальне провадження в умовах особливого періоду».

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Застрожнікової Катерини Сергіївни відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами й доповненнями), наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12 січня 2017 року № 40 (зі змінами й доповненнями) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами й доповненнями).

3. Рекомендувати дисертацію Застрожнікової Катерини Сергіївни на тему «Кримінальне провадження в умовах особливого періоду» до захисту у разовій спеціалізованій вчній раді на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Результати голосування присутніх на засіданні фахового семінару кафедр навчально-наукового інституту права: «за» – 33; «проти» – немає; «утримались» – немає.

**Голова фахового семінару кафедр
навчально-наукового інституту права
Державного податкового університету,
заступник директора з навчально-методичної роботи,
кандидат юридичних наук, доцент**

Наталія ЛУГІНА